

ODKRYCIA GEOGRAFICZNE – PRZYCZYNY, PRZEBIEG I SKUTKI

1. Przyczyny wypraw geograficznych

- wzrósł popyt na towary luksusowe sprowadzane ze Wschodu, takie jak: korzenie (pieprz, imbir, cynamon, gałka muskatołowa), pachnidła (mirrę, aloes), balsam, kadzidła, owoce południowe, bawełnę czy jedwab.
- osiedlenie się na Bliskim Wschodzie Turków Osmańskich utrudniało kontakty ze Wschodem. Podróż lądem stała się bardzo niebezpieczna. Starano się więc znaleźć inną, bezpieczniejszą drogę na Wschód, głównie do Indii.
- poszukiwane towary sprowadzane ze Wschodu były bardzo drogie. Na handlu nimi bogaciły się głównie miasta włoskie takie jak Wenecja czy Genua, które zmonopolizowały handel z Lewantem (Wschodem). Chciano ominąć pośredników i dotrzeć bezpośrednio do źródeł tych towarów – do Indii, Chin.
- wzrosło zainteresowanie światem – ludzie byli ciekawi jak ten świat wygląda
- szlachta hiszpańska i portugalska szukała nowych sposobów wzbogacenia się. Na Półwyspie Iberyjskim było za mało ziemi, zdobyto pod koniec XV w. ostatni bastion arabski – Grenadę. Szlachta szukała więc nowych przygód, nowych łupów i nowych ziem.
- chciano rozszerzyć domenę Kościoła katolickiego

2. Uwarunkowania wypraw geograficznych

Wyprawy geograficzne były możliwe dzięki wynalazkom:

- nastąpił postęp w dziedzinie żeglarstwa; nowy typ statku – **karawela** – umożliwił zwiększenie szybkości, miał większe ładownie do przewożenia towarów, a wysokie burty powodowały, że statki te były dużo bezpieczniejsze. Karawele miały również nowy rodzaj ożaglowania – wprowadzono do użytku żagiel trójkątny (**fok**), który pozwalał płynąć pod wiatr.
- wykorzystano nowe przyrządy do pomiaru położenia statku: wprowadzono **astrolabium** (przy jego pomocy określano długość geograficzną), **kwadrant** (określano szerokość geograficzną) oraz **log** – przyrząd do pomiaru prędkości statków.
- upowszechniono **busołą**, która pokazywała biegun magnetyczny

3. Przebieg wypraw geograficznych – mapa

Wyprawy Portugalczyków	Wyprawy Hiszpanów i żeglarzy na usługach Królestwa Hiszpanii
<p>Cel – dotarcie do Indii opływając Afrykę:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Henryk Żeglarz – rozpoczął wyprawy wzdłuż wybrzeża Afryki ▪ Bartolomeo Diaz w 1487 r. dotarł do Przylądka Dobrej Nadziei ▪ Vasco da Gama w 1498 r. dotarł do brzegów Indii do miejscowości Kalikat <p>Portugalczycy odkryli: W-y Kanaryjskie, Azory, W-y Zielonego Przylądka, poznali linię brzegową Afryki m.in. Zatokę Gwinejską. Na zachodzie odkryli dzisiejsza Brazylię.</p>	<p>Cel – dotarcie do Indii płynąc na zachód, wykorzystując teorię o kulistości Ziemi</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Krzysztof Kolumb – 1492 (Genuńczyk) dotarł do San Salvador, Haiti, Kuby i Jamajki, a w późniejszych wyprawach do Ameryki Południowej i Środkowej: ▪ Krzysztof Kolumb – 1493 ▪ Krzysztof Kolumb – 1498 – Trynidad ▪ Krzysztof Kolumb – 1502 – Kostaryka ▪ Amerigo Vespucci (Florentyńczyk) odkrył, że nowy ląd jest nowym kontynentem – stąd Ameryka ▪ Ferdynand Magellan postanowił opłynąć Ziemię. Jego wyprawa trwała od 1519 – 1522 r. Odkryto Cieśninę Magellana, W-y Mariańskie, Filipiny. <p>Wyprawy konkwistadorów</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vasco Balboa podbił obszar Panamy i jako pierwszy ujrzął Ocean Spokojny (1513) ▪ Ferdynand Cortez podbił państwo Azteków w Meksyku (1519 – 1521) ▪ Franciszek Pizarro podbił imperium Inków

5. Inne wyprawy w XVI w.

- **Jacques Cartier** – Francuz – odkrył Zatokę i Rzekę św. Wawrzyńca – 1534 r. Kanada kolonią francuską.
- **Francis Drake** – Anglik – opłynął świat 1577 – 1580
- **Willem Barents** – Holender – odkrył Spitsbergen (Arktyka) 1596

4. Skutki wypraw geograficznych

Polityczne	Gospodarcze	Społeczno - kulturalne
<ul style="list-style-type: none"> ▪ powstają nowe imperia kolonialne: Hiszpania i Portugalia ▪ wzrosło znaczenie Hiszpanii i Portugalii w Europie – stały się mocarstwami ▪ świat został podzielony na dwie strefy wpływów: hiszpańską i portugalską: <ul style="list-style-type: none"> ➢ 4.05.1493 r. – bulla papieża Aleksandra VI. Linia demarkacyjna biegła z północy na południe, 2053 km na zachód od Wysp Zielonego Przylądka. Tereny na wsch. stanowiły portugalską linię wpływów, a na zach. hiszpańską. ➢ 1529 r. – traktat w Saragossie. Hiszpania zrezygnowała z terenów w Azji i Afryce ▪ Anglia, Francja, Belgia i Holandia przyłączą się do wyścigu o kolonie później 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ upadek dawnych potęg handlowych - miast włoskich ▪ napływ złota do Europy spowodował jego nadwyżkę na rynku, skutkiem czego był spadek wartości złota i rewolucja cen ▪ nastąpił rozwój gospodarki towarowo – pieniężnej ▪ rozwój handlu dalekomorskiego ▪ do Europy przywieziono nowe rośliny: ziemniaki, kukurydzę, pomidory ▪ Europa podzieliła się na dwie strefy gospodarcze – nastąpił dualizm w gospodarce europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zniszczeniu uległa cywilizacja Indian amerykańskich : Azteków, Inków i Majów ▪ Europejczycy migrowali do kolonii ▪ nastąpiła chrystianizacja Ameryki Południowej i Środkowej ▪ nastąpił rozwój kolonii i związany z tym rozwój niewolnictwa ▪ Europejczycy stykali się z obcymi kulturami. Miało to wpływ na poszerzenie horyzontów myślowych i na rozwój kultury Odrodzenia